

PAULOVA'EA OMOMBE'U GALÁCIAPEVA'EA PE

Carta de Paulo aos Gálatas

Paulova'ea okwatijaruka
Galáciapeva'ea pe

1 ¹Jihi ko Pauloramo. Jesus Cristo'ga ji mongo omoirüharamo ikwehe. Tupana'ga pavēi nhandervete'ga pavēi ga ji mongo ikwehe. Yvyakotyve'ğa rūi ji mongo gamoirüharamo. Jesus Cristo'ga nanhimongoukari yvyakotyve'ğa pe. Jesus Cristo'ga tuhē ji mongo omoirüharamo Tupana'ga pavēi. Gaha ombogwera Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi ikwehe Tupana'ga. ²Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'ğa mondovouka pe me – pero ki pe peju pejigwryi pe Galácia pe. Pejiko pe Jesus Cristo'ga rehe pejatykavo ga mboheteavo jipi. Pe me nhipavēive'ğa omondo pota onhi'ğa no Jesus'gareheve'ğa.

³Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga ti tomomyry pe me nhandervete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojykaharete'ga pavēi. Tonoğatu ti ğa pepy'a, a'e ji.

⁴Cristo'ga onhikwava'ē omanomo heikwehe tamombo ãandekote'varuhua javo. “Tamano ti ji ğa mbopiro'yavo gweaporoğitate'varuhua hugwi,” ei Cristo'ga. A'ereki ağwamove'ğa gweaporoğita te'varuhu hete jipi. Jesus Cristo'ga oko nhandervete'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe omanomo nhande repyga a'ero heikwehe. ⁵Timbohete Tupana'ga jipi a'ero. Na tuhē.

Cristo'ga mombe'upyryva

⁶Ji mo'ma hete ğa pe mombe'urame ji ve ikwehe. A'ereki kotihĩ pe pepohi ga hugwi – kiroki ga pe mo'ē ojive Cristo'ga remimomyryva rupi. Pepohiruhu reki pe Tupana'ga hugwi kiro ojipe'ğa nemimombe'ua rupi pejikovo. A'ereki ğa e'i pe me: “Pyryva'ea ore oromombe'u,” e'i tehe ğa pe me. ⁷Ndogwerekoi reki irũa Cristo'ga mombe'upyryva. Omomyi tehe ğa pepy'a herojijypota pyryva'ea

Cristo'ga mombe'ua. A'ero ġa jatyviva'ea omombe'u pe me. ⁸Tupana'ga po ti ombohahyuka ġa pe hamo. Ore vehevi po ti jatyviva'ea imombe'ui pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ore ve hamo. Po ti yvagahugwive'ga vehevi imombe'ui jatyviva'ea pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ga pe hamo. ⁹A'e ji a'ea pe me ikwehe. Kiro ji eal'javi no: Pehendu katu pe ji imombe'ukaturame Cristo'ga mombe'upyryva ikwehe. A'eaatyviva'ea ġa imombe'urame pe me po ti Tupana'ga tombohahyuka ġa pe hamo.

¹⁰Ji nda'ei: Yvyakotyve'ġa tanhimbohete. A'ea ji nda'ei. Tupana'ga tanhimbohete. A'ea ji ei. Ji nda'ei no: Tonhimohê ġa ji rehe. Nda'ei ji a'ea. Po ji ipotari ve ġanhimohema jijihe, a'ero po ji ndakoi Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe hamo.

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirūharamo

¹¹Nhiirū, kiro ti ji ikwahavukari pe me. Amombe'umbe'u ji pyryva'ea jipi. Emo yvyakotyve'ġa ndeaporoġita rūi nhiremimombe'ua. ¹²Yvyakotyve'ġa nanhimbo'ei a'ea rehe. Jesus Cristo'ga reki okwahavuka ji ve.

¹³Omombe'u pa ġa pe me jirekoagwera raikwehe. Ajikwaku hete ji jire'yja'ġa javijitehe judeus'ġa javijitehe ikwehe. Ambohahy hete ji Tupana'ga remimo'ēhara'ġa pe Jesus Cristo'gareheve'ġa pe. “Tamoka'nhyumba ti ġa,” a'e ji ġa pe novia. ¹⁴Judeuramo ji akwaku hete jire'yja'ġa hohe jirupive'ġa hohe. Ġa hohe ji rekohetei oreramonha'ea remimbo'eagwera rupi katu ikwehe.

¹⁵Tupana'ga pyry hete reki ji ve. Ji are'ymame ga ei ji mombe'gwovo: “Aerē po ti ji Paulo'ga mongoi jira'yra'ga moirūharamo nehē,” ei Tupana'ga. ¹⁶“Akwahavuka hete ti ji Jesus'ga ga pe tomombe'u ti ga ga nehē javo. Judeus'ġarūive'ġa pe po ti ga Jesus'ga mombe'ui nehē,” ei Tupana'ga ji mombe'gwovo. Okwahavuka ga Jesus'ga a'ero ji ve ji mbojikoguka ga rehe ikwehe. A'ea rupi ji ndahoi ojipe'ġa pyri tanhimbo'e ti ġa javo. ¹⁷Ji ndahoi ve cidade de Jerusalém me jara'ġa pyri Jesus'ga moirūhara'ġa pyri. Ji renonde ġa Jesus'ga moirū. Emo ji ndahoi ġa pyri nhinhi'lġa ġa pe. Arábiapeve'ġa gwyri pe ji hojipei reki jitekovo ikwehe. Aerē ji jivyri cidade de Damasco pe ikwehe.

¹⁸Três kwara mbo'arirē ji hoi Jerusalém me tahepia ti Pedro'ga javo. Mbohapyrete ji kiri quinze ji kiri ga pyri ikwehe. ¹⁹Ndahepiagi ji jara'ġa Jesus'ga moirūhara'ġa. Tiago'ga jate ji ahepia Jesus'ga irū'ga nhandepojoykaharete'ga irū'ga.

²⁰A'itituhēva'ea ji amombe'u pe me ikwatijaruka. Tupana'ga ji repia ikwahava nhi'mbee'yma.

²¹Aerē ji hoi judeus'ġa gwya hugwi Judéia hugwi ikwehe. Hajiheve'ġa gwyri pe ji hoi Síria pe Cilícia pe no. ²²A'ea rupi Judéiapeve'ġa ndajirepiagi ve Jesus'gareheve'ġa. ²³Ji mombe'ua reki ġa ġwendu. Ojipe'ġa po e'i ġa pe: “Kiroki ga ombohahy nhande ve ikwehe – kiro ga jirojijyi reki,” e po ġa ji mombe'gwovo. “Ymya ga nhande moka'nhyopotari okovo. Omombi pota ga nhandejikoga Jesus'ga

rehe novia. Emo aḡwamo ga Jesus'ga mombe'ukatui reki pejiko ti ga rehe javo,” e po ḡa. ²⁴Henduvame ḡa Tupana'ga mbohetei jijirojijya rehe a'ero.

Paulova'ea oho huvihavava'ea pyri

2 ¹⁻²Aerē catorze ji kwara mbo'ari jitekovo. A'ero ji hoal'javi Jerusalém me. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Ehoa'ja ti kiro Jerusalém me,” ei ga. Garembi'ea rupi ji hoi pevo a'ero Barnabé'ga pavēi ikwehe. Tito'ga ji aroho ji rupi no. Huvihava'ḡa pyri ji hoi nhinhimombe'gwovo. Huvihava'ḡa, ei Jesus'gareheve'ḡa ḡa pe. Ḡa pe tehe ji imombe'ukatui nhiremimbo'ea a'ero. “Ambo'embo'e ji nhandere'ya'ḡarūive'ḡa judeus'ḡarūive'ḡa jipi,” a'e ji ḡa pe. “Pyryva'ea rehe ji ḡa mbo'ei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. Aḡwamo na jitehe no. Nahanahā ji ei ḡa pe jipi,” a'e ji imombe'gwovo huvihava'ḡa pe. Igwete ji imombe'upakatui ḡa pe nhiremimbo'ea te'iyme ti ḡa ji ve oreremimbo'eaatyviva'ea rehe nde ḡa mbo'ei javo. Nde'i tuhē reki ḡa a'ea ji ve a'ero. ³⁻⁶Emo ore nhomonhi'iḡame ojipe'ḡa oko orepyteri pe henduva orenhi'ḡa. “Ore ko peirūa. Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe pe javijitehe,” ei ḡa o'mbero. Uhu reki ḡa ore pyri tihepia ti ḡandeaporoḡita javo. “Maranuhū ḡa ndekoi?” ei ḡa. “Marā ḡa piro'yramo Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi ojikoty'aro ḡwaramo Jesus Cristo'ga pavēi?” ei ḡa ojohupe. Nurā ḡa ei ore ve: “Po nhande niandepiro'yi te Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Tihendu katu pa po nhande a'ea hamo,” ei ḡa ore ve. “Ehepia te Tito'ga,” ei ḡa, “Paulo'garupive'ga. Ga ko Gréciapeve'ga. Nhandere'ya'ga rūi ko ga judeu'ga rūi,” ei ḡa ore ve. “Pekytiuka ti garakwanha pira a'ero ga mongovo nhande ja. Nahā po ti pe Moisésva'ea nhi'ḡa po'rui nehē,” ei ḡa ore ve novia. Ḡa nomombe'tui a'itituhēva'ea. Nurā ore ndorokoi'li ḡanhi'ḡa rupi ḡa erame ore ve. “Po ti nhande rekoi ḡanhi'ḡa rupi, a'ero po ti ojipe'ḡa heroviari ḡa'mbea nehē,” oro'e ore orojohupe. Ndropotari ore pemoandyandyjuhua. Nurā ore ndorokoi ḡanhi'ḡa rupi tapekwaha katu ti a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'upyryva.

Igwete huvihava'ḡa – huvihava'ḡa, e po ḡa ḡa pe. A'ea pe ji nda'ei. A'ereki nanongara pe rūi Tupana'ga ei. Nhandereaporoḡita pe ga ei. Igwete huvihava'ḡa nde'i ji ve: “Embo'e ti ḡa ojipea rehe.” A'ea ḡa nde'i. “Ekytiuka ti Tito'ga,” a'ea ḡa nde'i ji ve no. ⁷A'ereki ḡa e'i: “Tupana'ga moirūhara'ḡa memei ko ḡa Paulo'ga Pedro'ga no. Ḡa pe memei Tupana'ga e'i: ‘Tombo'e ti ḡa pyryva'ea rehe Jesus'ga mombe'gwovo,’” ei ḡa. “Pedro'ga pe Tupana'ga ei: ‘Judeus'ḡa ti embo'e Jesus'ga rehe.’ Paulo'ga pe a'e te ga e'i: ‘Judeus'ḡarūive'ḡa ti embo'e Jesus'ga rehe,’ ei Tupana'ga,” ei ḡa. ⁸“Tupana'ga omongo Pedro'ga omoirūharamo tombo'e ti ga judeus'ḡa javo. Tupana'ga jitehe omongo Paulo'ga omoirūharamo gaha ti tombo'e judeus'ḡarūive'ḡa javo,” ei ḡa ji mombe'gwovo.

⁹Aerē Tiago'ga, Pedro'ga, João'ga no – ḡahā po huvihava'ḡa – aerē ḡa ei ji ve: “Tupana'ga pyri tuhē nde ve nde mongovo omoirūharamo,” ei ḡa. “Ore javijitehe nde a, Barnabé'ga no,” ei ḡa. “Xanhomoirū ti a'ero,” ei ḡa ore ve. “Peho po ti pe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ḡarūive'ḡa pyri nehē,” ei ḡa. “Ore po ti oroho ga mombe'gwovo judeus'ḡa pyri nehē,” ei ḡa ore ve. “Kwa.

Xanhomoirũ ti,” oro'e ore ģa pe. Nurã ore jopopyhygi a'ero. ¹⁰Igwete ģa ei ore ve: “Tapemoka'nhymi ti imondovo mbatera Jesus'gareheve'ģa pe – kiroki ģa ndogwerekoi avo oregwyrĩ pe,” ei ģa. “A'ea pe jate ko ore ei pe me,” ei ģa ore ve. Ji namoka'nhymi tuhẽ jijirokwa ģa ndehe imondomondovo mbatera ģa pe jipi.

Pedrova'ea ndokokatui Antioquia pe

¹¹Aerẽ Pedro'ga ruri ore pyri cidade de Antioquia pe ikwehe. Igwete ji ga movahĩ ģandovaki. A'ereki ga ndokokatui ojihe'are'yma judeus'ģarũive'ģa ndehe. ¹²Urypyrame Pedro'ga i'ui judeus'ģarũive'ģa pyri jipi ojihe'a ģa ndehe – kiroki ģa Jesus'gareheve'ģa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ģa nduri. Pedro'ga opojihu reki Tiago'gahugwive'ģa. A'ereki judeusramo ģa ojikwaku. Judeus'ģa e'i jipi: “Judeus'ģarũive'ģa ndojikwakuvi. Ndi'ui nhande ģa pyri a'ero,” e'i judeus'ģa jipi. “Po pyry tuhẽ te nhande i'ui ģa pyri hamo,” ei Pedro'ga oyvyteri pe novĩa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ģa nduri. Igwete Pedro'ga ģa pojihuvi. Nurã ga ndo'ua'javi judeus'ģarũive'ģa pyri ojihe'are'yma ģa ndehe. ¹³Na jitehe jara'ģa no nhaneirũ'ģa. Judeusramo ģa hoi Pedro'ga rupi ojihe'are'yma judeus'ģarũive'ģa ndehe. Ģa jihe'are'ymame Barnabẽ'ga vehevi ģa mbopogwei. A'ero ga ndo'ua'uvi ģa pyri no.

¹⁴Nahã Pedro'ģa ndokoa'javi a'itituhẽva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Igwete a'ea repiagame ji Pedro'ga movahĩ ģandovaki. “Nde ko judeu ji javijitehe. Emo judeus'ģa atyvi reki nhande rekoi aģwamo nhaneramonhava'ea atyvi,” a'e ji. “Nhaneramonhava'ea ojikwaku pa jipi. Nhande ki a'e te nhandejikoga ģwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande jikwakupigi a'ero ikwehe,” a'e ji ga pe. “Judeus'ģarũive'ģa javijitehe reki nhande rekoi aģwamo. Maraname nde euhui kiro judeus'ģarũive'ģa pe a'ero? A'ereki nde ere'e ģa pe: 'Pejikwaku ti, a'ero po ti ore jihe'ari pe ndehe nehẽ.' Po ahe nombojikwakuvukari ģa hamo,” a'e ji Pedro'ga pe ikwehe.

Nahã Tupana'ga nhande mombyry

¹⁵Judeusramo nhande ari kako. Nhande ko ģa rũĩ – kiroki ģa ndokwahavi Moisésva'ea remimbo'eagwera judeus'ģarũive'ģa. ¹⁶Nhande tikwaha pa aheremimbo'eagwera novĩa. Emo a'ea rupi rũĩ nhande xanhimombyry. Nhande jikogame jate Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry pe kiro.” Tupana'ga nde'i a'ea nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukaturu ģwaramo. A'ea nhande tikwaha. Nurã nhande jikogi Jesus Cristo'ga rehe ikwehe Tupana'ga tianemombyry nhandejikoga ģwaramo ga rehe javo. Tupana'ga nianemombyryvi nhande hendukaturame Moisésva'ea nhi'iģagwera. A'ereki a'ea rendukatua rehe rũĩ Tupana'ga e'i vvyakotyve'ģa pe: “Pepyry pe kiro.”

¹⁷Xajiko nhande Cristo'ga rehe Tupana'ga ti tianemombyry javo. Nhandejikogame ga rehe nhande ndiajikoga'javi Moisésva'ea nhi'iģagwera rehe a'ero. Nurã po ojipe'ģa e'i tehe nhande ve: “Pe hendukatue'ymame Moisésva'ea

remimbo'eagwera pe peko te'varuhu judeus'ġarūive'ġa javijitehe,” e po ġa nhande ve. “Cristo'ga reki pe mbote'varuhu. A'ereki pejikogame ga rehe pe napehendukatua'javi ahenhi'iġagwera pejikote'varuhuavo,” e tehe po ġa nhande ve. Na rūi reki, xa'e nhande ġa pe. Cristo'ga nombote'varuhui tuhē ahe! xa'e nhande ġa pe. ¹⁸Ymya ji jikopigi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ikwehe. Po ji jikoga'javi hehe kiro, a'ero po ji imboukwahavi jirekote'varuhua. A'ereki Moisésva'ea nhi'iġagwera tuhē e'i ji ve: “Nde ereko te'varuhu.” ¹⁹Ji ahenhi'iġa renduvame Tupana'ga nanhimombyryvi. A'ero ji pohiri ahenhi'iġagwera hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki ji repyga Cristo'ga omano yva rehe jirekote'varuhua rehe raikwehe. Jjikoty'a ga pavēi ji piro'yro ahenhi'iġa hugwi a'ero – kiroki e'i ji ve: “Ereko te'varuhu nde.”

²⁰Nhiremimbotarimova'ea rehe ji ndakoa'javi kiro. Cristo'ga reki ji pojyka a ji rerekovo. Gareximimbotarimova'ea rehe ji rekoi kiro jijikoga ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe. Gaha ji arō hete. Ga onhikwava'ē omanomo jirepykaramo raikwehe. ²¹Ji namovahī Tupana'ga remimombyryva jijive. A'ereki Tupana'ga nde'i nhande ve: “Pepyry pe Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuaivo ġwaramo.” A'ea Tupana'ga nde'i. Po ga nhande mombyryvi hendukatua rehe hamo, a'ero po Cristo'ga manotehei tamombyry ġa javo hamo.

Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe

3 ¹Ah, Gálatas! Perovia paravuhu pe ġanhi'iġa pejipohia a'itituhēva'ea hugwi. Maraname ġa pe moandyandyuju pe nderekovo? A'ereki ji amombe'u katu pe me Jesus Cristo'ga manoagwera yva rehe ikwehe. ²Marã naerū? Pe hendukurame Moisésva'ea remimbo'eagwera po Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri naerū? Ahã tuhē reki. A'ea rehe rūi ga omondouka pe pyri. Ji Jesus Cristo'ga mombe'urame pe me pe pejiko ga rehe ikwehe. Nurã Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri tapendereko katu javo. ³Maranuhūrame pe peroviaruhu pejipohia a'itituhēva'ea hugwi naerū? Jypya Tupana'ga ra'uva pe mombyry. Kiro pehe penhimombyry avuirama naerū? ⁴Pejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe ojipe'ġa imbohahyukari pe me jipi. Penhimomirana tehe po pe naerū. Ereki kiro pe pepohi Jesus'ga hugwi. Ndapepohiri po pe ga hugwi ovuhu. ⁵Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri. Igwete ga hepiukari ahemonhimomby'ava'ea pepyteri pe. A'ereki henduvame Jesus'ga mombe'ua pe pejiko ga rehe. Nurã Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri hepiuka ahemonhimomby'ava'ea. Na rūi pe me Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatua rehe.

⁶Ehepia re ko Abraõova'ea no. Tupana'ga rembikwatijarukara omombe'u ahe. Gwerovia hete ko ahe Tupana'ga nhi'iġa ojikoga ga rehe hako. A'ero Tupana'ga ei: “Pyry hete Abraõo'ga a.

A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei Tupana'ga.

7Pekwaha ti a'ero – kiroki ģa ojiko Tupana'ga rehe – ģahã ko Abraãova'ea ra'ya'ra'jave'ģa. 8Tupana'ga okwaha nhoġwenonde judeus'ģarũive'ģa jikoga ojihe. Igwete ga ei:

“A'ero po ti ji ei ģa pe nehẽ:

‘Pepyry pe pejikoga ji rehe’,” ei Tupana'ga.

Nurã ga imombe'ui pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

“Oropo'ru po ti ji nde imombyryva ojipe'ģa pe nhaporemonehẽ,” ei

Tupana'ga ahe ve hako.

9Na tuhẽ a'ero. Abraãova'ea ojiko hete Tupana'ga rehe hako. Nurã Tupana'ga imombyryvi ahe ve. Ahe javijitehe ojipe'ģa jikogame ga rehe Tupana'ga imombyryvi ģa pe no.

10Kiroki ģa ojiko Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ģa pe po ti Tupana'ga imbote'varuhui nehẽ. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Ģa hendukatupave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera po ti

Tupana'ga imbote'varuhui ģa pe a'ero nehẽ,” e'i ikwatijara.

11Jukwaha nhande ve a'ero. Tupana'ga nde'i: “Pepyry pe Moisésva'ea nhi'iġagwera renduva ġwaramo.” Ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga ei ģa pe ġajikoga ġwaramo ojihe:

‘Pepyry hete pe a,’ ei ga ģa pe.

Nanongara'ģa po ti heaporoģita pyahu a'ero nehẽ,” e'i ikwatijara.

12Ojikogame Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ģa ndojikogi Tupana'ga rehe a'ero. Ikwatijara i'ei no:

“Okopotarame ahenhi'iġagwera rupi po ti ģa nane'ymi tonhi'ipo'ru pa ahe hamo,” e'i ikwatijara.

13Ore ko judeusramo novia. Emo tegwete reki ore ve Moisésva'ea nhi'ipo'rupava. Ore ahe nhi'ipo'rupave'ymame Tupana'ga ei ore ve a'ero: “Peko te'varuhu pe pejikovo. A'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” ei ga. Emo Cristo'ga ore mbopiro'yi garembi'ea hugwi. A'ereki ga orete'varuhua rereko ore repyga omanorame yva rehe. Tupana'ga e'i ga pe: “Ndete'varuhu nde kiro,” ei ga Cristo'ga pe. A'ereki ikwatijara omombe'u nanongara'ģa.

“Kiroki ģa ģa ģa mo'ami yva rehe ģa jukavo

– Tupana'ga e'i nhoġwenonde ģa pe ite'varuhu hete,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

14Cristo'ga ore repy ore mbopiro'yavo Tupana'ga ti tomombyry judeus'ģarũive'ģa pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i: “Abraãova'ea po'ruavo po ti ji imombyryvi ģa pe nehẽ.” Igwete ji ei no: Cristo'ga ore mbopiro'y Tupana'ga ti toko ġwembi'ea rupi katu javo. A'ereki ymya Tupana'ga e'i okovo: “Tamondo ti jira'uva ģa pyri nehẽ,” ei ga. Nurã ore jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga imbuhurukari gwa'uva ore pyri ore pojykauka.

Tupana'ga nhi'iğa Abraõova'ea pe

¹⁵Nhiirũ, nahã nhande rekoi jipi. Mokonha'ğa po onhomonhi'i mbatara rehe ojogwerokuva. “Nahã ti xako,” e po ojipe'ga. “Kwa. Nahã ti a'ero,” e po ojipe'ga. Igwete po ға ikwatijapavi inoğa onhi'iğa a'ero. Ogwera po ға okwatija hehe no. Aerẽ po na tuhẽ reki ға jogwerekoi. A'ereki ға okwatijapavipe inoğa. Ndogwerojijyi po ahe a'ea a'ero. Ahe po ndokwatijari ojipea akoja rehe no.

¹⁶Oro Abraõova'ea pe Tupana'ga ei hako: “Nahã po ti ji tamombyry ға pe nde po'ruavo nehẽ,” ei ga ahe ve. Abraõova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga ei a'ea no ojipejive'ga pe. Tupana'ga nde'i he'yive'ğa pe aherymymino'ğa pe. “Nerymymino'ga pe ji ei javo ga pe,” ei ga ahe ve. A'ereki ga e'i Cristo'ga pe.

¹⁷Na ji imombe'ukatui kiro. Ymya Tupana'ga ei Abraõova'ea pe hako: “Tamombyry ti ға pe nde po'ruavo,” ei ga. Aerẽ ga ea'javi ahe ve na tuhẽ ti javo. Aerẽ he'yjuhuva'ea quatrocentos e trinta Tupana'ga kwara mbo'ari okovo. A'ero ga nhi'iği Moisésva'ea pe embo'e ti ға nhinhi'iğa rehe javo. Onhi'iğame Moisésva'ea pe ga ndogwerojijyi reki onhi'iğagwera ғwenondeva'ea Abraõova'ea pe. A'ereki onhi'iğa rupi tuhẽ Tupana'ga oko. ¹⁸Po Tupana'ga ei tamondo ti pyryva'ea javo, a'ero po ga ғwembi'ea rupi tuhẽ imondoi. Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ahenhi'iğa rendukatua rehe jipi, a'ero po ғwembi'ea rupi rui ga imondoi. ғwembi'ea rupi tuhẽ reki ga imondoi pyryva'ea Abraõova'ea pe hako.

¹⁹A'ero po pe ei: “Maraname Tupana'ga omondo onhi'iğa Moisésva'ea pe a'ero tombo'e ti ga ға javo?” pe'ji po pe. Ombo'euka ga ahe ve onhi'iğa rehe tonhimombaragwaha ti ға okote'varuhua rehe javo. “Tohendu katu na'ẽ ti ға Moisésva'ea remimbo'ea,” ei Tupana'ga hako. “Abraõova'ea rymymino'ga hoa renonde yvya koty ti ға tohendu katu na'ẽ,” ei ga. Abraõova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga e'i – kiroki ga pe Tupana'ga e'i nhoğwenonde nde po'ruavo ti ji tamombyry ға pe javo, Cristo'ga. “Gahoa renonde yvya koty po ti ға hendukatui Moisés'ga remimbo'ea nehẽ hamo,” ei Tupana'ga hako. Nahã Moisésva'ea remimbo'ea ruri hako. Tupana'ga onhi'i na'ẽ ojipyryve'ğa pe. Aerẽ Tupana'gapyryve'ğa heruri ganhi'iğa yvya koty imombe'gwovo Moisésva'ea pe. Aerẽ ahe imbuhurukari oreramonha'ea pe hako. Na tuhẽ ko Tupana'ga imonhimoanhani onhi'iğa imbuhuruka ahe ve hako. ²⁰Abraõova'ea pe ki a'e te Tupana'ga tehe ombuhu onhi'iğa. Ga nomonhimoanhani onhi'iğa ojipe'ğa pe imbuhuruka. Ga tehe ombuhu katu onhi'iğa ahe ve hako.

Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ndatekwawa'javi

²¹Tupana'ga e'i ypy Abraõova'ea pe hako. Aerẽ ga ei Moisésva'ea pe. Pe'e po pe a'ero: “Tupana'ga nhi'iğa Moisésva'ea pe omovahĩ ganhi'iğa Abraõova'ea pe naerũ?” Nomovahĩ tuhẽ reki. A'ereki Tupana'ga onhi'i Abraõova'ea pe ға mombyryva rehe. A'ereki ғamombyryva ko ғamongoağwama Tupana'ga pyri. Moisésva'ea remimbo'ea renduva ki a'e te nianemongoi reki Tupana'ga pyri.

Po Tupana'ga nhande mongohetei ojipyri nhande aheremimbo'ea rendukaturu ģwaramo hamo, a'ero po ga nhande mombyryvi nhande hendukaturame hamo. ²²Tupana'ga e'i reki: “Ndipiro'yhavi okote'varuhua hugwi yvya koty,” ei ga. “A'e ji poa ģa pe tamombyry ti ģa nhirembi'eagwera rupi,” ei ga. Ģa pe ga ei – kiroki ģa ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ģa jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ģa mombyryvi.

²³Jesus Cristo'ga rure'ymame yvya koty ndorojikogi ve ore ga rehe. A'ea rupi ore ndorepiro'yi ve Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. A'ereki Tupana'ga ģwenduvuka na'ē a'ea ore ve jipi a'ea py'rovo ti ģa tojiko Jesus Cristo'ga rehe javo. “Tojiko ti ģa ga rehe ji ikwahavukarame ģa pe Cristo'ga mombe'ua nehē,” ei ga. ²⁴Cristo'ga rure'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera ko tayri'ga rerekohara'ga ja ore ve – kiroki ga tayri'ga rereko katu jipi eko katu javo ga pe. Na jitehe Moisésva'ea remimbo'eagwera ore rerekokatui jipi peko katu javo ore ve. A'ereki Tupana'ga e'i: “A'ea ģa ndereko na'ē. A'ea py'rovo ti Cristo'ga toko ģa pavēi,” ei ga. “Cristo'ga ti tomombyry ģa ģajikoga ģwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga. ²⁵Aġwamo ore jikogi Jesus Cristo'ga rehe a'ero. Nurā Moisésva'ea remimbo'eagwera ndorererekoaljavi. A'ereki ndatekwavajavi a'ea rehe.

²⁶Peko pa pe Tupana'ga ra'yramo kiro pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavēi. A'ereki pe pejiko pa ga rehe. ²⁷Penhimobatizauka pe Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavēi. ²⁸Ojo'jajo'ja pe ndekoi kiro penhoirüiruamo. Igwete Tupana'ga ei: “Ojo'ja ģa ndekoi kiro judeus'ġa judeus'ġarüive'ġa pavēi,” ei ga. “Ipiro'yve'ġa ojo'ja ipiro'ye'ÿve'ġa pavēi – kiroki ģa ndipiro'yi ojara'ġa hugwi. Akwaimbae'ġa ojo'ja kunhangwera'ġa pavēi,” ei ga. A'ereki pe nhaporemō penhoirüirü pejikoty'aro ģwaramo Jesus Cristo'ga pavēi. ²⁹Cristo'gareheva'ero ģwaramo ko pe Abraãova'ea rymyminoaljava'ea. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe aherymyminoagwama'ġa mombe'gwovo. Igwete po ti Tupana'ga pe mombyryvi nehē.

4 ¹⁻²Koji'i ti ta'e pe me a'ea rehe kiro ojo'java'ea mombe'gwovo. Tayri'ga ruva'ga po e'i ojipyryve'ġa pe: “Tamondo pa ti nhimbatera jira'yra'ga pe nehē,” e po ga. “Momi po ti kwara ari ga rehe nehē. A'ea rupi po ti ga ipojykai nhimbatera ojive nehē,” e po ga ģa pe. “A'ea renonde pereko katu ti jira'yra'ga mbo'eavo ga rerekovo nehē. Pehepia katu na'ē ti gambatera ga pe nehē no. A'ereki ga ivoja'i hete kiro,” e po ga ojipyryve'ġa pe. Gara'yra'ga gwereko pa tehe reki ombatera novia. Emo ga ovojalirame ndopojykai ve. Okoteheve'ġa javijitehe reki ga reko novia ipojykae'ymame ombatera. Ojipe'ġa ombo'e tayri'ga a'ero gambatera rerekokatuvavo. Ga ndipiro'yi ģa hugwi. ³Tayri'ġa javijitehe ko ore reko Cristo'ga rure'ymame. A'ereki a'ea rupi ore ndorepiro'yi ikwakuva hugwi.

⁴⁻⁵Ihoġwerirame Tupana'ga ra'yra'ga rura japiavo Tupana'ga ei ikwehe: “Aġwamo ko pyry jira'yra'ga hoa yvya koty. Tombopiro'y ti ga vvyakotyve'ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,” ei ga. A'ero Tupana'ga gwa'yra'ga mbuhurukari kokoty ikwehe. Igwete ahe Jesus'ga mbo'ari a'ero ga monhimomboaka ikwehe. Yvya koty Jesus'ga ruvi hendukatupava Moisésva'ea

remimbo'eagwera. Ga ndipiro'yi a'ea hugwi ore mbopiro'yavo jugwi.

“Tupana'ga ti tomomyry ġa pe a'ero. Ereki ġa gara'yramo oko,” ei Jesus'ga.

⁶Peko pe gara'yramo tuhẽ. A'ero Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga ra'uva nhandepy'a pyri nhande mbo'eavo. Nurã nhande ehetei Tupana'ga pe Apĩ. ⁷Ndapekoa'javi pe kiro pepiro'ye'ỹva'ea a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'yramo pe peko. Gwa'yra ġwaramo Tupana'ga pe momyrypavi a'ero.

Paulova'ea nhaġataruhu Galáciapeva'ea rehe

⁸Ymya Tupana'ga kwahave'ymame pe Tupana'gareheva'ea rüi ikwehe. A'ea rupi po pe ndapepiro'yi ha'angava hugwi penemimbohetechara hugwi. ⁹Aġwamo ki a'e te pe pekwaha tuhẽ Tupana'ga. Gaha reki ojkwahavuka pe me pe mbojikoguka ojihe. Maranuhũrame pe perojijyjuhu pejeaporoġita kiro pejikopotara'java ikwakuva'ea rehe – kiroki ndipopoakari tehe? Maranuhũrame pe ndapepiro'ypotara'javi a'ea hugwi? ¹⁰Pekwaku po pe sábadu jipi. Jahya porame po pe pekwaku no. Yapoarupiva'ea po pe pekwaku. Kwara mbo'ara rupi na jitehe no. Nahã po pe ikwakukwakuvi jipi. ¹¹Oko tehe jipy'a pe ndehe. Mara'ngu po ji poravykytehehuavo pe mbo'embo'erame ikwehe, a'e ji.

¹²Nhiirũ, a'e hete ji pe me: Ji rupi ti peho. A'ereki ji pe javijitehe no. Pe ndapekote'varuhui ji ve ji horame pe pyri ikwehe. ¹³Napemoka'nhyimi pe jihopyya pegwyri pe ikwehe. Nhitetirũaro ġwaramo ji pytai pe pyri. A'ero ji imombe'ui pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. ¹⁴Nhitetirũa ite'varuhu pe me novĩa. Emo pe ndapekote'varuhui ji ve. Pe ji mbuhuruka katu reki pejipyteri pe ji rerekovo katu. Po Tupana'gahugwive'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Po Jesus Cristo'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Nahã ja ko pe ji mbuhuruka katu pejipyteri pe ikwehe. ¹⁵⁻¹⁶A'ea rupi pe vy'ahetei ji rehe novĩa. A'iti tuhẽ pe ndekohetei ji rehe penhikwava'eġa ji ve. A'ea rupi pe hendukatui nhiremimombe'ua pe me novĩa. Aġwamo ki a'e te ji imombe'uro ġwaramo a'itituhẽva'ea pe me po pe etehei ji ve: “Paulo'ga ndokoa'javi nhande rehe kiro,” pe'ji tehe po pe. Marã po pe ndekoi kiruamo naerũ?

¹⁷Nhaneirũ'ġaatyvive'ġa oko hete tehe pe ndehe onhi'ġatuavo pe me jipi. “Xanhi'ġatu ti ġa pe toja'oja'o ti ġa Paulo'ga hugwi,” e po ġa ojohupe. “Po ti ġa ja'ogi Paulo'ġa hugwi, a'ero po ti ġa ndekohetei nhande rehe nehẽ,” e po ġa ojohupe. Nurã ġa ndekoi pe ndehe, a'e ji. ¹⁸Pyry hete reki aherekoa pe ndehe pe nderekokaturame. A'ero ko pyry jirekoa pe ndehe ji rekorame pe pyri. Pyry ji rekoe'ymame pe pyri no. ¹⁹Pe ko jira'yra'java'ea. Hahyahi kunhangwerahẽa pe gwa'yra mbo'aramo. Na jitehe hahyahi ji ve ikwehe. A'ereki a'ea rupi ji apotarahi pejikoga Cristo'ga rehe. Aġwamo hahyahiva'ja ji ve pejikohete'ymame Cristo'ga rehe. ²⁰Marã po pe ndekouhui a'ero? Ako po ji kiro pe pyri hamo. Hajihe po nhinhi'ġa pe me a'ero hamo.

Abraãova'ea ra'yrava'ea memei

²¹Jararamo po pe pe'e tehe ojohupe: “Xako ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehê: ‘Pepyry hete pe,’” pe'e tehe po pe. Peko pota pe aheremimbo'eagwera rehe novîa. Emo pe ndapehenduvi ahenhî'îga. ²²A'ereki aherembikwatijara nhande mbo'e Abraãova'ea ra'yrava'ea rehe. Dois ahera'ykwaimba'ea hako. Ojipeva'ea ko Agarva'ea ra'yrava'ea. Ojipeva'ea ko Abraãova'ea rembirekoeteva'ea ra'yrava'ea Sarava'ea ra'yrava'ea. Agarva'ea oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. A'ereki ymyahüagwera jate gwereko ipiro'ye'yva'ea akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea no. Ahe oporavyky hete ojarava'ea pe gwa'yrava'ea pavêi ipiro'yangava ahe hugwi. Nahã ko Agarva'ea a'ero. Ahe oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. Nane'yimi ahe rekoî Sarava'ea remimbotarimova'ea rupi a'ero. Sarava'ea ki a'e te na rüi Abraãova'ea rembirekoeteva'ea. Ahe ko ipiro'yva'ea.

Mokõi Abraãova'ea ra'ykwaimba'ea a'ero hako Sarava'ea ra'yrava'ea Agarva'ea ra'yrava'ea pavêi hako. ²³Tupana'ga e'i nhoğwenonde Abraãova'ea pe hako: “Aerê po ti nerembirekohêa tuhê ga mbo'ari nde ve nehê,” ei ga ahe ve Sarava'ea mombegwovo hako. Emo Abraãova'ea ta'y na'ê ipiro'ye'yva'ea pe Agarva'ea pe Tupana'ga nhi'îga rupi rüi. Aerê Abraãova'ea xava'ehetero ġwembirekoeteva'ea pavêi Sarava'ea pavêi novîa. Emo Tupana'ga ġwembi'ea rupi katu ahe mbota'yruka Abraãova'ea pe. Nurã Isaqueva'ea ari ġwaivîva'ea hugwi Sarava'ea hugwi.

²⁴⁻²⁵Nanongara ko nhande mbo'e Tupana'ga nhi'îga rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'îga oko kunhangwerava'ea'java'ea. Dois kunhangwerava'ea. Na jitehe ko dois Tupana'ga nhi'îga hako. Ga nhi'îgame Abraãova'ea pe Tupana'ga nhi'îga ko Sarava'ea'java'ea. Ga nhi'îgame Moisésva'ea pe Tupana'ga nhi'îga ko Agarva'ea'java'ea. Nahã a'ero. Ymya Moisésva'ea hoi o'ama vvytyruhua rehe Sinai rehe Arábiapeve'îga gwyrî pe hako. Pevo Moisésva'ea henduvi Tupana'ga nhi'îga. A'ero ahe judeusva'ea mbo'embo'ei a'ea rehe. Kiroki ġa oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – ġa ndipiro'yi jugwi. Ģa ko Agarva'ea ra'yrava'ea ja. A'ereki kiroki ahe oko Agarva'ea ra'yramo – ahe ko ipiro'ye'yva'ea no.

Ağwamova'ea cidade de Jerusalém ko Agarva'ea javijitehe. Ojarava'ea nhi'îga hugwi Agarva'ea ndipiro'yi jipi gwa'yrava'ea pavêi. Na jitehe Jerusalémmeve'îga ndipiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi judeus'ġa. ²⁶Gwereco iru'îa Jerusaléma'java'ea Tupana'ga apoa. A'epeva'ea ko nhande. A'ereki nhande nhandepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi.

Sarava'ea Abraãova'ea rembirekoeteva'ea na jitehe ipiro'y oporavykye'yma ojipeva'ea pe. ²⁷Igwete Tupana'ga ikwatijarukari onhi'îga inoğauka hako.

“Nandera'yri nde ġa mbo'are'yma.

A'ereki ga opohi nde hugwi.

Emo po ti nde roryroryvamo nehê,” ei ga.

“Nde nderekwahavi ve hahya ġa mbo'are'yma.

Emo ti nde rahērahemamo ģa mbo'ambo'a nehē,” ei Tupana'ga.
 “Ejoryjory ti a'ero.

Opohi ga nde hugwi novīa.

Emo po ti ndera'yra'ģa ndetauhuro nehē hēara'yra'ģa hohe hēa
 rembirekorame ga pavēi,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

²⁸Nhiirū, Tupana'ga e'i Abraāova'ea pe hako: “Aerē po ti nde ra'yramo nehē,” ei ga
 Abraāova'ea pe hako. Ģwembi'ea rupi Tupana'ga Isaqueva'ea mongoi Abraāova'ea
 ra'yramo gwa'uva pyvō a'ero. Ģwembi'ea rupi jitehe Tupana'ga pe mongoi
 Abraāova'ea ra'yra'javamo no pejikyoty'aro ģwaramo Cristo'ga pavēi. ²⁹Tupana'ga
 ra'uva pyvō Isaqueva'ea o'a. Ismaelva'ea Agarva'ea ra'yrava'ea ki a'e te a'ea
 pyvō rūi o'a. A'ereki Abraāova'ea ta'y tehe ipiro'ye'ỹva'ea pe. Aerē Ismaelva'ea
 rekote'varuhui Isaqueva'ea pe hako. Na jitehe aģwamo – kiroki ģa Moisésva'ea
 remimbo'eagwera rupi oko – ģa oko te'varuhu nhande ve nhande jikoty'arame
 Cristo'ga pavēi Tupana'ga ra'uva pyvō. ³⁰Marā reki ikwatijara e'i a'ero hako?
 Ikwatijara omombe'u Sarava'ea nhi'ģagwera ģwembirekova'ea pe Abraāova'ea pe.

“Emombo ti avo hugwi ipiro'ye'ỹvehēa hēara'yra'ga reheve,” ei ahe.

“Ga po ti ndopojkai tuhē nembatera nehē ipiro'ye'ỹvehēa ra'yra'ga,”
 ei Sarava'ea ahe ve.

“Jihi ko nerembirekoetea,” ei ahe.

“Jira'yra'ga jate po ti opojyka ndeapoa nehē,” ei ahe Abraāova'ea pe hako.
 Nahā ikwatijara imombe'ui Sarava'ea nhi'ģagwera hako.

³¹Nhiirū, ipiro'ye'ỹva'ea ra'yrava'ea ja rūi nhande rekoi a'ero. A'ereki
 Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rūi nhande xako. Xako nhande ipiro'yva'ea
 ra'yrava'ea javijitehe. Nurā nhande rekoi Tupana'ga remimombyryva rupi.

Cristo'ga nhande mbopiro'y

5 ¹Cristo'ga nhande mbopiro'y vvyakotyva'ea remimbo'eagwera
 hugwi tipiro'y tuhē ti ģa javo. Na tuhē ti peko a'ero. Tapekoa'javi ti
 ipiro'ye'ỹve'ģa ja ģa jikwakukwakuvame.

²Ji rendu katu ti. Tapenhimbo'ea'javukari ģa pe. A'ereki ģa e'i pe me jipi:
 “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ģa. “A'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē:
 ‘Pepyry hete pe.’” A'ea ģa ei pe me novīa. Ji ki a'e te Pauloramo ta'e pe me: Po ti
 pe jikytiukapotari nehē, a'ero po ti Cristo'ga ndapepokogi'i'i nehē. ³A'ea'ja hete
 ko ji: Kiroki ģa ojikytiuka pota – tonhi'ipo'ru pa po ti ģa Moisésva'ea hamo.
⁴Jararamo po pe ei ojohupe: “Po nhande Moisésva'ea nhi'ipo'rurame po ti
 Tupana'ga ei nhande ve a'ero nehē: ‘Pepyry hete pe,’” pe'e tehe po pe. Pe'erame
 a'ea po pe nhimbopohiri Cristo'ga hugwi. Pemovahīvahī po pe Tupana'ga
 remimombyryva pejive a'ero. ⁵Ore ki a'e te orojikoty'a Cristo'ga pavēi.

Tupana'ga ra'uva ore mbo'e a'ero. Nurā ore ehetei: “Tupana'ga po ti e'i nhande
 ve nehē: ‘Pepyry hete pe,’ e po ti ga nehē,” oro'e ore. Na tuhē. A'ereki orojiko
 ore Cristo'ga rehe. ⁶Ore jikoty'aro ģwaramo Jesus Cristo'ga pavēi Tupana'ga

ei: “Pyry hete ġa jikogi ga rehe.” Ga nde'i pyry ore jikytiukaro ġwaramo. Pyry ga nde'i ore jikytiukare'yma ġwaramo. Ore jikoga ġwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga e'i pyry. Ore ojipe'ġa arōheterame jukwaha reki orejikoga ga rehe.

⁷Ymya pe jikohetei Jesus Cristo'ga rehe pyryva'ea rerovia ikwehe. Emo kiro pe napehendukatua'javi pyryva'ea mombe'ua. Maranuhūrame ojipe'ga pe ndovahoguhui pendeaporoġita rerojijyjijyita? ⁸Tupana'ga rūi gwerojijyi pendeaporoġita. Gaha e'i pe me peko ti jireheva'ea javo. ⁹Tamombe'ua'ja pe me ojo'java'ea a'ero. Nhande imondo'irame imbovuhava pāo hu'uma pype, aerē imbovuvupavi reki hu'uma a'ero. Na jitehe ga pe mbo'e'irame kiro Tupana'ga nhi'igārūiva'ea rehe, aerē po ti pe heroviapavi garemimbo'ea Tupana'ga nhi'igārūiva'ea nehē. ¹⁰Na rūi reki pe ndekoi, a'e ji. Jijikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavēi ji ei: Pejapyaka katu tuhē po ti pe ji javijitehe nehē. Emo pemomynhuhūve'ga pe po ti Tupana'ga imbohahyukari nehē. Mara'ngu po ga huvihavamo okovo? Ga vīa po ti okwaha hahya nehē.

¹¹Oro ji, nhiirū, ji nda'ei tuhē ahe ve tojikytiuka ti ġa javo. I'mbe reki judeus'ġa ji mombe'gwovo Paulo'ga e'i jupe javo. “Tojikytiuka ti ġa. A'ea pyry Tupana'ga pe, ei Paulo'ga,” ei ġa o'mbero. Ymya ji ei a'ea novīa. Aġwamo ji erame po ġa ndokote'varuhua'javi ji ve a'ero hamo. A'ereki ahekytia ġa opota hete. Ġa oko te'varuhu tuhē reki ji ve. A'ea'e ko ji jipi: Jesus Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga, a'e ji. Pejikoga rehe jate ga rehe po ti Tupana'ga ei pepyry pe javo. Emo ji nda'ei tojikytiuka ti ġa javo. Ji erame po ġa nonhimonha'ngaa'javi ji ve hamo ji Cristo'ga manoagwera mombe'urame hamo. ¹²Kiroki ġa ombovambova pepy'a tapekytiuka ti penhakwanha javo – maranuhūrame ġa ndojirakwanha'otehei?

¹³Pehe reki, Tupana'ga pe mo'ē tapepiro'y ti javo. Tape'ei ti a'ero: “Nhandepiro'y nhande. Xako te'varuhu ti nhaneremimbotarimo a'ero.” Tape'ei ti a'ea. Nahā ti peko: Pejopokopoko ti penhoaromo. ¹⁴A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera nhaporemo e'i no:

“Erenhiarō hete nde.

Na jitehe ti earō hete ejikotyve'ġa,” e'i aheremimbo'eagwera a'ero. ¹⁵Emo pejogwayvaramo ko pe onharōva'ea'java'ea. A'ea ojou'uu'u okovo. Penhimboko'i ti a'ero. Pejogwayvaramo po ti pe nhombote'varuhupavi nehē.

Peko ti Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe

¹⁶Na tuhē ji ei pe me kiro: Na Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukari pe me. Nahā po ti pe ndapekoi tuhē pejipy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe pejikovo. ¹⁷Nhandepy'ate'varuhua omovahī Tupana'ga ra'uva jipi. Tupana'ga ra'uva omovahī nhandepy'ate'varuhua jipi no. Onhomovahī tuhē a. Tupana'ga ra'uva omovahī pepy'ate'varuhua tapekoyme ti penhimimbotarimova'ea rehe. ¹⁸Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukarame pe me aheremimbo'eagwera napemondomondo'i a'ero.

¹⁹Ġapy'a te'varuhurame jukwaha reki ġandekote'varuhua. Gwerekouhu ġa ojipe'ġa nembireko'ġa. Ndoakwahavihu ġa okovo a. Ġa nanuhū jipi. ²⁰Oko

hete ko ģa ha'angava rehe ģwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Ombote'varuhu ģa opajiro. Nanongara'ģa nombopogwei Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe. Ojogwereco te'varuhu ģa. Ojogwayvaruhu ģa okovo. Onhimyrō ģa ojogwehe. Onhimboahiahivuhu ģa ojohupe. Ojihe jate ģa ndekoi ji po ti jara'ģa hohe nehē javo. Ojipe'ape'a ģa jara'ģa hugwi ndokwahavihu ģa javo. Ndojihe'ara'javi ģa jara'ģa ndehe ģwemimbo'ea rehe. ²¹Ogota pota ģa ojohugwi. Heagwrygywry ģa toryva rerekouhurame. Ojipejipea ko ģandekote'varuhua no nanongara jitehe. Amombe'u ko ji pe me ikwehe. Kiro ji imombe'ua'javi a'ero. Nanongara'ģa po ti Tupana'gareheve'ģa rūii nehē.

²²Emo Tupana'ga ra'uva nhande pojykarama ko nhande nanongara'ģa atyvi. Tiarō hete nhande ojipe'ģa. Nhanderory nhande a'ero. A'reki Tupana'ga ra'uva nhande mbohoryory nhande rerekovo. U katu nhandepy'a. Xanhimomirana nhande avuirama ojipe'ģa ndekote'varuhurame nhande ve. Timombyry nhande ģa pe. Nhandepyry tuhē nhande. Jara'ģa ojiko nhande rehe. Nahā nhande rekoi Tupana'ga ra'uva nhande pojykarama. ²³Nhanenhyrō nhande jara'ģa pe. Nhande ndiakoa'javi nhandepy'ate'varuhua remimbotaruhua rupi. Aheremimbo'ea nomovahi nanongara'ģa! ²⁴Jesus Cristo'gareheva'ero ģwaramo nhande ei: Ndiakoa'javi nhande nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rupi. ²⁵Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoģita pyahu nhande rerekovo. Xako po ti gara'uva remimbotarimova'ea rupi a'ero hamo. ²⁶Xanhimboheteyme ti, ji po ti jara'ģa hohe nehē javo. Xanhimyrōyme ti ģa ndehe no.

Pejopokopoko ti

6 ¹Nhiirū, nahā po pe ndekoi penhirū'ga pavēi hamo ikwahavame garekote'varuhua hamo. Pendekorame Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe penhi'inhyrō ti ga pe a'ero ga mongokatua'java. Pejapyaka katu ti pejihe tapembopogweyme ti garekote'varuhua rehe nehē no. ²Pejopokopoko ti a'ero jipi. Nahā po ti pe hendukatui Cristo'ga remimbo'ea nehē. ³Kiroki ģa onhimbohete tehe – ģa onhimoandyandyi reki. ⁴Pejapyaka katu ti pejeaporoģita rehe tahepia ti jirekokatua javo. Pendekokaturame, a'ea rehe po ti pe ndoryvamo a'ero ji ģa hohe jave'y. ⁵Nhande retakwera'ja po xako katu jipi hamo.

⁶Nhanembo'ehara'ģa pe po nhande timondomondo pyryva'ea hamo ģa nhanembo'embo'erame Cristo'ga nhi'i'ģa rehe jipi.

⁷Tapenhimoandyandyi ti pejikote'varuhua rehe. A'reki ahe nomoandyandyi Tupana'ga. Jukwaha reki nhande ve. Nhande itymame mbatera ģwia jitehe po ti nhande jykyi a'ero nehē. Na jitehe nhande rekote'varuhurame ite'varuhu tuhē po ti nhande ve a'ero nehē. Tupana'ga po ti ombohahyuka nhande ve nehē. ⁸Po ti nhande rekoi nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti nhandepy'ate'varuhua jitehe nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehē. Po ti nhande rekoi Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti

gara'uva jitehe nhande mongoi Tupana'ga pyri nehẽ. ⁹Tiandekwerajyme ti nhanderekokatua rehe. Nhande jirokwaramẽ nhandekokatuaavo jipi po ti oho nhande ve imombyryhava apiavo nehẽ. ¹⁰Nhanderekoramẽ ģa pavẽi xako katu ti ģa pe nhaporemõ a'ero, ģa pe kaitu Jesus'gareheve'ģa pe.

Paulova'ea okwatija pa Galáciapeva'ea pe

¹¹Jihi kiro akwatija jipovo pe me. Pehepia nhirembikwatijara. Hehanhuhũva'ea ji a'apo.

¹²Topomõģita katu ti ji kiro a'ero. Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga ikwehe. Nhande jikogame jate Cristo'ga rehe Tupana'ga ei pepyry pe javo. Judeus'ģa ki a'e te e'i: “Po ahe ģwendu Moisésva'ea remimbo'eagwera hamo,” ei judeus'ģa. Nurã akõa'ģa – kiroki ģa oho pe pyri – ģa pe kytiuka pota tohendu katu ti ģa Moisésva'ea remimbo'eagwera a'ero javo. A'ea ģa opota. A'ereki ģa e'i ojohupe: “Nhande ģa kytiukaramẽ po ti judeus'ģa nhimohemi nhande rehe nehẽ,” ei ģa. “Ndokote'varuhui po ti ģa nhande ve a'ero nehẽ nhande Cristo'ga manõa mombe'urame nehẽ,” ei ģa. A'ea rehe jate ģa e'i hete pe me pejikytiuka javo. ¹³“Pejikytiuka ti hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera,” e'i tehe ģa pe me. Ģa vehevi ki a'e te nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera no. Ģa opota tehe pekytiukara. Pe kytiukaramẽ po ti ģa nhimboheteuhui a'ea rehe nehẽ ore tuhẽ ģa kytiuka javo nehẽ.

¹⁴Ji ki a'e te nanhimbohetei. Jesus Cristo'ga jate ji ambohete nhandepojoykaharete'ga. A'ereki ga omano yva rehe nhande repyga. A'ero jijikoga ģwaramõ Cristo'ga rehe kiro ji ndakõa'javi yvyakotyve'ģa ndeaporoģita rehe. Na jitehe – kiroki ģa oko yvyakotyve'ģa ndeaporoģita rehe – ģa ndokõa'javi jireaporoģita rehe no. ¹⁵Tupana'ga nde'i reki pyry nhande kytirame. Ga nde'i pyry nhande kytie'ymame. Nhande reaporoģitapyahurame, a'ea pe Tupana'ga e'i pyry.

¹⁶Kiroki ģa ģwendu katu a'ea nhiremimbo'ea rehe okovo – Tupana'ga ti tonõģatu ģapy'a. Toporogwety ti ga ģa no. Ojiheve'ģa nhaporemõ ti ga toporogwety.

¹⁷Kiro ji ei a'ero: Tanhimomynha'javyme ti ģa onhi'iteheavo. A'ereki Jesus'ga ko jipojoykaharete'ga. Jukwaha reki a'ea. A'ereki jukwaha ika'ẽagwera jira'õa rehe. A'ereki ji Jesus'ga mombe'umbe'urame ojipe'ģa jigwarai ji rehe ji nupanupamo.

¹⁸Nhiirũ, Jesus Cristo'ga tomombyry pe me nhandepojoykaharete'ga. Na tuhẽ. Amém.